

NOUS ESPAIS DE QUALITAT EN L'EDUCACIÓ SUPERIOR

Una anàlisi comparada i de tendències

Taller

Noves experiències de tutorització a la universitat: definició, processos i avaluació

Conclusions

Es presenten les principals valoracions, discussions, conclusions, etc. dels assistents al taller **Noves experiències de tutoria en la universitat: definició, processos i avaluació**. Els resultats descrits en aquesta ponència es divideixen segons els temes plantejats en el marc dels tallers específics i discutits àmpliament durant el taller: 1) programes d'acollida, 2) plans d'acció tutorial i 3) programa mentor.

Taller 1: PROGRAMES D'ACOLLIDA

A la Universitat, quan fem referència a Programes d'Acollida ens estem referint a programes d'acompanyament i de seguiment durant el primer any.

No tenen un principi i fi en les sessions que es puguin programar a l'inici del curs acadèmic, sinó que hi ha d'haver una continuïtat al llarg del curs amb activitats incloses dins del Pla d'Acció Tutorial.

Els programes d'acollida haurien d'institucionalitzar-se i formar part de manera clara dintre del Pla d'Acció Tutorial de la Universitat.

Les integrants del taller van exposar bones pràctiques en aquest sentit i que s'han desenvolupat en la seva mateixa Universitat:

- Sessió de Benvinguda a la UAB. Després del procés de preinscripció i una vegada assignats els estudiants a la Universitat, aquesta s'encarrega de contactar personalment amb cadascun d'ells i els felicita per haver estat assignats a la universitat X i alhora els emplaça un dia i una hora per realitzar la seva primera tutoria amb el seu professor tutor que, en aquesta primera sessió, els orientarà per fer la matrícula. El tutor també els emplaça a participar en les sessions del programa d'acollida que es realitzarà a principi de curs. Aquesta sessió de benvinguda es realitza a finals de juliol.
- El programa d'acollida s'intercala a principi del curs acadèmic amb l'inici de classes ja que d'aquesta forma s'assegura la participació de tots els estudiants en les diferents sessions.
- La incorporació de les TICs i els canals de comunicació en xarxa que utilitzen els nostres joves són un instrument molt eficaç per comunicar-se i poder fer arribar tota la informació.

- Els recursos on-line ens ajudaran a adaptar-nos a les necessitats de tots els estudiants i així facilitar a aquells que no poden assistir presencialment la mateixa orientació i la mateixa acollida. La UNED com a universitat no-presencial té diferents experiències desenvolupades en aquest sentit que poden ser traslladables a la Universitat presencial.

Taller 2: PLANS D'ACCIÓ TUTORIAL

La figura del tutor/a ha de contemplar-se com un acompanyament de l'alumne/a durant la seva etapa universitària, facilitant la seva integració a nivell acadèmic i social (no contemplarem aquí la temàtica específica de les tutories acadèmiques reglades, lligades a assignatures concretes). Això comporta aspectes fonamentals, que serien:

- Integració en un nou escenari (inici de l'etapa universitària), facilitant el coneixement de plans d'estudis, professorat i alumnat i en l'orientació acadèmica. Aquests aspectes podrien estar coberts en gran mesura mitjançant programes d'acollida (no sempre existents).
- La finalitat principal de la tutoria és la mateixa que la finalitat de la Universitat: formar tècnicament i també personalment a l'estudiant contribuint al seu desenvolupament o perfil de sortida definit per a la titulació que realitza. Es tracta d'una eina per promoure el progrés de tots els alumnes (i no solament dels que presenten problemes).
- Coneixement de l'entorn universitari (fase intermèdia), introduint-lo gradualment en l'estructura de la institució i els seus mecanismes, i també en la mediació de conflictes eventuals.
- Integar l'alumne en la vida universitària.
- Ajudar l'alumne en les seves fases de transició: de secundària a la Universitat i d'aquesta a la seva vida professional.
- Orientació sobre les possibles sortides professionals (fase final de l'etapa universitària). Aquest aspecte també pot ser cobert per mitjà de gabinets específics existents en algunes universitats.
- Contribuir al desenvolupament de les competències transversals.

Les activitats que permeten desenvolupar els objectius d'un PAT són les següents:

- Accions per promoure el desenvolupament de la autoconsciència i l'autoconeixement de l'alumne, perquè molts alumnes no tenen consciència que necessiten la tutoria i de quins són els beneficis que comporta. És important que les persones que realitzen activitats de tutoria pensin sobre què pot fer el tutor per ajudar els alumnes en aquest procés d'autoreflexió.
- Sessions de preparació d'activitats de difusió de la Universitat cap a secundària.
- Jornades d'acollida (per part dels docents i d'alumnes de cursos superiors).
- Tallers sobre eines del campus, biblioteca, serveis en general del centre i de la universitat, etc.,
- Jornades de tutories entre iguals.
- Tallers/sessions informatives sobre competències.

NOUS ESPAIS DE QUALITAT EN L'EDUCACIÓ SUPERIOR

Una anàlisi comparada i de tendències

- Tallers i seminaris sobre orientació curricular i professional.
- Organització i dinamització d'un espai de seguiment i comunicació entre tutors i alumnes.

Les competències que s'han de treballar en el marc d'un PAT:

- En general, les competències transversals en coordinació amb el treball que es realitza en el marc de les assignatures. És recomanable un nombre raonable de competències (que es treballaran i avaluaran, si escau).

Exemple: Comunicació oral. Treball en grup. Avaluació de la pròpia activitat i el propi aprenentatge (autonomia).

- El paper que té el PAT en relació al seguiment de competències per part de les assignatures és:
 1. Recollida d'informació.
 2. Propostes de millora en un marc compartit.
 3. Recollir les evidències de diferents activitats lligades a competències.
 4. Col·laborar en l'avaluació de competències transversals.
 5. Realitzar el seguiment i validar la consecució de competències.
 6. Establir mecanismes de feedback.

Els aspectes organitzatius de la Universitat que faciliten els objectius d'un PAT són:

- La seva institucionalització marcant clarament les línies estratègiques a seguir, donant directrius i criteris d'actuació.
- Coordinació i seguiment de tot el procés al llarg del curs.
- Avaluació dels resultats en cada centre.
- Reconeixement institucional a nivell docent de la tasca dels agents implicats en els PATs.
- Potenciant de forma institucional i donant suport a programes de formació de tutors.
- Problemàtiques habituals en un PAT:
 - Titulacions amb un elevat nombre d'alumnes, especialment quan el nombre de potencials tutors és reduït, fet que suposa tutoritzar a grups nombrosos.
 - Problemes derivats de la comunicació, que en ocasions suposen que l'inici de la tutorització tingui lloc massa tard. Les noves tecnologies poden facilitar aquesta comunicació a través de les consultes via plataforma, fet que implica el compromís per part del professorat a l'hora de la resposta.

- La dedicació del professorat no sempre queda degudament reflectida ni valorada.
- Falta d'una correcta coordinació a nivell de centre.
- Falta de mecanismes que garanteixin una adequada formació del tutor de cara a l'acompliment d'aquesta funció.
- L'abandó de la tutorització per part de l'alumne no ha de contemplar-se necessàriament com un fracàs, doncs pot reflectir simplement la no necessitat d'acompanyament a partir d'un determinat moment de la seva formació.

És important que existeixi articulació entre la tutoria i les assignatures.

Acabem la reflexió qüestionant quin perfil ha de tenir el tutor per desenvolupar les activitats i que és convenient que s'assignin al professor tutor uns crèdits per a la tutoria, perquè disposi així del temps necessari per desenvolupar tan bé com sigui possible la seva tasca.

Taller 3: PROGRAMA MENTOR

Com aspectes previs es considera necessari que el Pla d'Acció Tutorial, el Pla d'Acollida i el Programa Mentor siguin un tot ja que es complementen i comparteixen objectius. Així mateix, seria molt positiva la seva institucionalització vertical i no a través d'accions aïllades (per centres).

En relació als estudiants mentors

Aspectes que considerem importants per a l'acompliment d'aquest rol per part dels estudiants:

- Que tinguin motivació i interès. En aquest sentit, vam prioritzar l'objectiu III de la fitxa de treball, amb el qual ens vam mostrar molt d'acord: “promoure el desenvolupament d'actituds i valors de compromís, responsabilitat, respecte i solidaritat”.
- Que siguin de 2n o 3r per poder garantir una continuïtat, en lloc de formar als de 4rt per a tan sols un curs.
- Que coneguin la Universitat i el seu funcionament, a través d'una etapa prèvia de formació.
- Que es fomenti la creació d'una Xarxa d'Estudiantes Mentors dintre del mateix centre, entre centres i entre universitats; i per a això haurien de crear-se les estructures necessàries des de la institució i aprofitar el potencial de la web 2.0.
- Que per a arribar a ser estudiant mentor calgui haver estat, prèviament, mentoritzat. D'aquesta manera es produeixen veritables itineraris formatius i es promou el seguiment dels estudiants per part dels professors/tutors.
- Que, d'alguna manera, la càrrega formativa que implica el bon acompliment d'aquest rol per part dels estudiants sigui contemplat com part del títol o que rebi

NOUS ESPAIS DE QUALITAT EN L'EDUCACIÓ SUPERIOR

Una anàlisi comparada i de tendències

un reconeixement a part. El motiu és la sobrecàrrega de tasques i activitats que s'està produint en els estudiants que cursen els nous títols a temps complet, ja que la nova metodologia així ho promou. Aquesta activitat podria considerar-se com una càrrega “extra” que l'estudiant mentor hauria de veure recompensada. Per altra banda, vam considerar que la formació que l'estudiant mentor (així com el mentoritzat) rep i la tasca que realitzen i poden contribuir, de manera privilegiada, al desenvolupament de les competències transversals dels títols. Partint d'aquest aspecte, una opció per al reconeixement a nivell europeu podria ser la incorporació d'aquesta formació i aquest rol dintre del Suplement Europeu al Títol.

En relació als estudiants mentoritzats

Pel que fa als estudiants mentoritzats, s'ha considerat:

- Que els objectius: facilitar al mentor el desenvolupament d'habilitats socials i personals, i promoure el desenvolupament d'actituds i valors de compromís, responsabilitat, respecte i solidaritat, estan molt relacionats i són molt prioritaris, ja que “facilitar la transició del batxillerat a la Universitat” ha de ser un requisit previ i “fomentar la participació en la vida universitària i en l'ús dels seus serveis” pot ser una bona forma de fer-ho.
- Que els objectius: proporcionar eines per al seu futur acompliment professional i desenvolupar competències tècniques (saber), socials, de participació (saber ser), metodològiques (saber fer), de direcció i treball en grup de la proposta de la fitxa de treball, estan molt relacionats i són molt importants, ja que és beneficiós per als estudiants que se'ls puguin “proporcionar reforços acadèmics i ajudar-los a superar les exigències acadèmiques”, després d'haver comprovat que aquestes existeixen i haver precisat quines són; per altra banda i de forma complementària, un bon programa mentor hauria d'orientar “l'aprenentatge” , però fonamentalment “anticipar-se a aquelles (les exigències acadèmiques)” a través d'anàlisis de necessitats i estudis previs capaços de delimitar les necessitats reals dels estudiants que accedeixen a la Universitat.

Seguiment i avaluació dels programes

Encara que aquest tema no respon estrictament a les qüestions plantejades per a la reflexió en aquest apartat de la fitxa de treball, la veritat és que després de la reflexió inicial ens preguntem si la participació en algun d'aquests programes hauria de ser obligatòria per a l'estudiant que inicia la seva marxa a la Universitat. Ens decantem per un sí, encara que després d'haver aconseguit unes condicions prèvies.

Estem d'acord que els tres programes sobre els quals discutim haurien de ser institucionals, i que la possibilitat que els tres i les diferents formes de participació en els mateixos puguin constituir itineraris formatius apropiats per al desenvolupament de les competències transversals que, d'una altra manera, en moltes institucions estan quedant relegades a la voluntat del seu treball per part del professorat dintre de les diferents àrees (amb possibles solapaments i sense garanties d'un veritable desenvolupament, a més d'una inversió de temps que pot afectar al desenvolupament de les competències generals i específiques de les diferents assignatures).